

KONTROL YANILGISI: SIKILAŖTIRILMIŖ İLTİCA VE KABUL YUNANİSTAN'DA KORUMAYI ZAYIFLATAN POLİTİKALAR

Daphne Panayotatos

Avrupa
Birliği

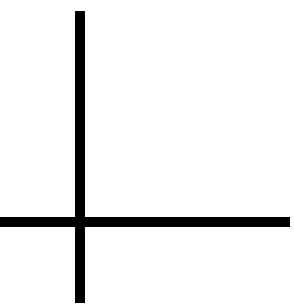
**sivil
düşün**

KONTROL YANILGISI:
SIKILAŖTIRILMIŖ İLTİCA VE KABUL
YUNANİSTAN'DA KORUMAYI ZAYIFLATAN POLİTİKALAR

D A P H N E P A N A Y O T A T O S

Bu makale Agora Derneği tarafından Trke'ye evrilmiŖtir.

Bu makale Avrupa Birliği Sivil DŖn Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıŖtır. İeriğin sorumluluğu tamamıyla Agora Derneği' ne aittir ve AB'nin grŖlerini yansıtmamaktadır.”

GİRİŞ

Yunanistan, Avrupa Birliği'nde (AB) koruma arayan 1 milyondan fazla insanın birincil giriş noktası haline geldiği 2015 yılına hazırlıksız yakalandı. İltica servisinin yeni kurulmuş olması ve kabul kapasitesinin yetersizliği yüzünden, insanlar aylarca hatta yıllarca insanlık dışı koşullarda iltica kararlarını beklemek zorunda kaldılar. AB ve Birleşmiş Milletler mali ve operasyonel destek sağlamış olsa da, bölgesel bir AB yaklaşımında etkili bir sorumluluk paylaşımının olmaması Yunanistan'ın müdahale kabiliyetini engelledi. Ekonomik ve sosyal sistemleri yeni gelenleri barındırmak için zorladıkça, kamuoyu duyarlılığı ve siyasi irade azaldı. Birbirini izleyen hükümetler, mülteci kabulünü geçici bir zorluk olarak gösteren politikalar tasarladı. Yedi yıl sonra, sığınmacılar Yunanistan'a gelmeye devam ediyor, ancak korumaya gerçek erişim hâlâ zor.

2020'den bu yana, yeni gelenlerin, bekleyen başvuruların ve kamplardaki kişilerin sayısı önemli ölçüde düşmüştür. Göç ve İltica Bakanlığı bu rakamların durumun "kontrolünü yeniden ele geçirdiğini" gösterdiğini iddia ediyor. Ancak bu rakamlar büyük ölçüde korumaya ve onurlu bir karşılanmaya erişimi engelleyen ve sınırlayan politika ve uygulamalardan kaynaklanıyor. Hem adalarda hem de anakarada sığınmacılar giderek daha kısıtlayıcı ve güvenlikleştirilen ortamlara hapsediliyor, hoş karşılanmak yerine marjinalleştiriliyor.

Hükümet, yerinden edilmiş insanların yardıma erişimini dar bir şekilde sınırlandırıyor ve sivil toplumun yardım çabalarını engelliyor. Hükümet ve hükümet dışı aktörler ortak sorun ve menfaatleri tespit etseler bile, müdahale genellikle başarısız niteliktedir. Paydaşlar arasında güven ve işbirliği eksikliği, etkili ve insani bir müdahaleyi baltalıyor ve zorla yerinden edilen binlerce insanı kritik korumalardan yoksun bırakıyor.

Bu tedbirler, Yunanistan'ın uzun süredir devam eden ve Avrupa Birliği'nin desteğiyle meşrulaştırılan sığınmacı ve mültecilere yönelik caydırma, çevreleme ve dışlama politikasını şekillendirmektedir. Kısıtlayıcı yeni bir iltica yasasının ve 2020'den bu yana yeni kabul modelinin uygulamaya konması, bu dinamikleri keskin bir şekilde odak noktasına getirmiştir. Yunan hükümeti -AB, BM ve STK ortakları ve yerinden edilmiş kişilerin kendileri ile birlikte- bu fırsatı, değişikliklerin etkilerini değerlendirmek ve daha fazla uygulamaya geçmeden önce zararları ele almak için kullanmalıdır.

ÖNERİLER

YUNAN HÜKÜMETİNE TAVSİYELER

- Sığınmacıların adil bir sığınma sürecine tam erişimini garanti altına alın ve risk altındaki gruplar için güvenceler sağlayın. Bölgesel sığınma hakkının sağlandığından emin olun. Türkiye'yi sığınmacılar için yanlış bir şekilde güvenli ülke olarak tanımlayan 42799/2021 sayılı Ortak Bakanlar Kararını iptal edin. Bu karar yürürlükte olduğu ve Türkiye geri kabulleri reddettiği sürece, kabul edilemez bulunan başvuruları esastan yeniden inceleyin. Gerekli özeni göstermekten ödün vermeden başvuruları zamanında işleme koyması için Yunanistan İltica Servisi'ne yeterli kaynak sağlayın. Tüm personeli, iltica sürecinin herhangi bir aşamasında hassas durumları tespit etmek ve bakımı yönlendirmek üzere eğitin ve başvuru sahiplerinin tercümana ve adli yardıma erişimini kolaylaştırın.
- Sığınmacılar için yeterli ve insan onuruna yakışır barınma imkânı sağlayın. Kamp modelini merkezi olmayan, toplum temelli bir kabul ve barınma sistemi ile değiştirin. Kamplar varlığını sürdürdüğü müddetçe, sadece, sığınmacıların, STK'lar tarafından sağlanan hizmetler de dahil olmak üzere temel bakım ve hizmetlere erişirken yetkililere derhal kayıt yaptırmaları için geçici tahliye noktaları olarak hizmet vermelidir. Başvuru sahipleri daha sonra, yerel topluluklara entegre olmaya başlarken iltica sürecini yönetmeleri için destek alabilecekleri uygun konaklama yerlerine yönlendirilmelidir.
- Yeni "kontrollü yapılardaki" koşulları sistematik olarak izleyin ve dersler çıkarın. Sığınmacılar için yeni kısıtlı erişimli kabul ve barınma tesislerindeki koşulları ve bunların sakinlerin refahı, hizmetlere erişimi ve entegrasyonu üzerindeki etkilerini izlemek ve değerlendirmek için bir plan geliştirin. STK'lar da dâhil olmak üzere bağımsız aktörlerin izleme yapmasına imkân tanıyın ve sakinlere geri bildirimde bulunabilecekleri etkili kanallar sağlayın. Kamp yöneticilerinin birbirleriyle ve ilgili paydaşlarla sistematik bir şekilde bilgi paylaşarak sorunları hızlı bir şekilde ele almaları ve başka yerlerde tekrarlanmasını önlemeleri için bir mekanizma oluşturun.
- Hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden kamp sakinlerinin ve personelinin güvenliği sağlanmalı. Hapishane benzeri güvenlik ve gözetim yapılarının inşasını durdurun ve kamp sakinlerinin hareket özgürlüğünü koruyun. Güvenlik endişelerini ve çözüm önerilerini anlamak için kamp sakinleri ve personelle düzenli olarak iletişim kurun. Cinsiyete dayalı şiddeti önlemek ve genel olarak güvenliği artırmak için özel barınak, aydınlatma ve elektriğe erişimi artırın.
- Marjinalleştirilmiş grupların özel korumalara erişiminin sağlanması için kapasiteyi arttırın. "Hassasiyetleri" olan bireyleri kampların dışında barındırma kapasitesini arttırın. Kampların içinde çocuklar, refakatsiz küçükler, kadınlar ve diğer risk altındaki gruplar için özel güvenli alanlar oluşturun. Psikolojik destek sağlamak ve çocuk koruma ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet (TCDŞ) vakalarını yönetmek için yeterli personel kapasitesi sağlayın.
- Statülerine bakılmaksızın herkesin temel geçim kaynaklarına erişimini sağlayın. Yasal statülerine bakılmaksızın, devlet tarafından işletilen veya yönetilen tesislerde ikamet eden tüm kişilerin, AB hukuku kapsamında sağlanması gereken gıda, barınma ve giysiye de içeren maddi kabul koşullarına erişimini sağlayın. Sığınma kararı almış olanlar da dâhil olmak üzere, 2021'in sonlarında ödenmemiş nakit dağıtımları için tüm bireylere hızlı ve tam tazminatlarını ödeyin.

- Erken entegrasyonu kolaylaştıran bir kabul yaklaşımı benimseyin. Kamplardaki sığınmacılara şehir merkezlerine ücretsiz ulaşım ve eğitim, eğlence ve istihdam da dahil olmak üzere yerel Yunan topluluklarıyla etkileşim fırsatları sağlayın. Sığınmacıların bağımsız konutlarda yaşamalarını engelleyen nakit yardımı koşullarını kaldırın.
- Kaliteli kabul koşullarını koruyan iyi bir program yönetimi sağlamak için gerekli öngörü ve özeni gösterin. Talepteki değişikliklere yanıt verebilecek esnek ve sürdürülebilir bir kabul altyapısı tasarlayın. BM kuruluşları ve STK'lerden kilit program ve hizmetlerin yönetimini devralan devlet kurumları, hizmet kesintisi olmadan sorunsuz geçişleri garanti altına almak için gerekli zaman ve kaynakları ayırmalıdır.
- Tüm paydaşlar için daha yapıcı bir çalışma ortamını teşvik edin. Aşırı kayıt gereklilikleri de dahil olmak üzere STK'ları ve insani yardım çabalarını engelleyen veya suç haline getiren politikaları tersine çevirin. İlgili BM kuruluşları ile birlikte mevcut koordinasyon mekanizmalarını değerlendirin ve etkisiz olduğu kanıtlananları reforme edin. Üst düzey hükümet temsilcilerinin çok paydaşlı koordinasyon toplantılarına aktif katılımını sağlayın.
- Veri toplama ve paylaşımını iyileştirmek için koordinasyona öncelik verin ve sığınmacı ve mültecilerin yanı sıra onlarla yakın çalışan STK'ları karar alma süreçlerine katılmaları için güçlendirin.

AVRUPA KOMİSYONU'NA TAVSİYELER

- Yunanistan'ı sınırlarında sığınmacılara yönelik kötü muamelesinden dolayı sorumlu tutun. AB hukukunu ihlal ettiği için Yunanistan'a karşı ihlal prosedürlerini tetikleyin. Yunanistan'ın bağımsız ve yeterli kaynaklara sahip, temel hakları ve hesap verebilirliği güvence altına alacak yetki ve uzmanlığa sahip bir sınır izleme mekanizması kurması talebini destekleyin. Sınır yönetimi için ilave finansmanın serbest bırakılmasını bu alanda ilerleme kaydedilmesine bağlayın.
- STK Siciline ilişkin Yunan mevzuatının AB hukuku ile uyumluluğunu değerlendirmek üzere Avrupa Parlamentosu Üyelerinden gelen talepleri yerine getirin. Komisyon, talep edilen hukuki değerlendirmeyi ivedilikle yapmalı ve STK faaliyetlerini düzenleyen yönetmeliklerin AB Temel Haklar Şartı ve iltica müktesebatı hükümlerini ihlal ettiğini tespit etmesi halinde Yunanistan'ı sorumlu tutmalıdır.
- Yunan kabul modelini gözden geçirin ve kamp ortamlarına alternatifler arayın. AB desteği, Yunanistan'daki sığınmacıları çevreleme ve sosyal dışlama stratejisinin bölgenin geri kalanı için bir model olma riskini doğurmuştur. Tehlikeli bir eğilimi tersine çevirmek için AB kurumları, kayıt ve toplum temelli kabul için kamp benzeri yapılara daha onurlu alternatifler araştırmalıdır.
- Yerinden edilmiş kişilerin koruma ihtiyaçlarına yeterli bir şekilde yanıt verilmesini sağlamak için teknik ve mali destek sağlamaya devam edin. AB finansmanı, Yunan hükümetinin, BM kuruluşlarının ve STK'ların sığınmacılara temel hizmetlerin sunulmasında desteklenmesi açısından önemini korumaktadır. Üye Devletler ayrıca yeniden yerleştirmeyi de içeren bölgesel bir dayanışma mekanizması yoluyla sorumluluğu paylaşmalıdır.

METODOLOJİ

Refugees International'ın Avrupa Savunucusu, 2-17 Kasım 2021 tarihleri arasında Yunanistan'a bir araştırma gezisi gerçekleştirdi. Samos'taki (Zervou) yeni Kapalı Kontrollü Erişim Merkezi; Midilli'deki (Mavrovouni) geçici Kabul ve Kimlik Tespit Merkezi; Atina ve çevresindeki Eleonas, Malakasa ve Ritsona konaklama alanları gibi sığınmacıların kaldığı çeşitli kampları ziyaret etti. Mülteciler ve sığınmacılarla, Yunan ve Amerikan hükümet yetkilileriyle, Avrupa Komisyonu temsilcileriyle, BM ajansı temsilcileriyle ve ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının üyeleriyle görüştü.

İLTİCAYA ERİŞİM

Çeşitli politika ve uygulamalar, Yunanistan'da koruma arayan yerinden edilmiş kişiler için önemli engeller oluşturmaktadır. Yetkililer, sınır duvarları inşa ederek, deniz arama-kurtarma operasyonlarını engelleyerek, insanları özet olarak sınır dışı ederek ya da karada ve denizde şiddetli, bazen ölümcül geri itmeler gerçekleştirerek sığınmacıların Yunan topraklarına erişimini fiziksel olarak engelledi. STK'lar ve gazeteciler, AB hukuku ve uluslararası hukuk kapsamında yasadışı olan geri itmeleri kapsamlı bir şekilde belgelemiştir. [1]

Ancak Yunanistan'ın yaygın eleştirilere ve düzinelerce davaya maruz kalmasına rağmen, hükümet görevi kötüye kullanma suçlamalarını reddetmekle yetiniyor.[2]

Yunanistan'ın iltica ve göç müdahalesini büyük ölçüde finanse eden AB, Yunanistan'ı sorumlu tutmak için anlamlı bir adım atmadı. Önemli ancak gecikmiş bir adım olarak Avrupa Komisyonu, Eylül 2021'de, ek göç fonunun serbest bırakılmasını, Yunanistan'ın sınırlarındaki hak ihlallerini önlemek ve soruşturmak üzere bağımsız bir izleme mekanizması kurması şartına bağladı. Başlangıçta talebi reddeden hükümet, Aralık 2021'de tutumunu değiştirmiş gibi göründü. Ancak bu görevi, dolandırıcılık ve yolsuzlukla mücadele etmek üzere 2019 yılında kurulan bir denetim organı olan Ulusal Şeffaflık Kurumu'na (EAD) devretti. Komisyon bunu kabul etti, ancak uzmanlar Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne, EAD'nin bu rolü etkili bir şekilde yerine getirmek için yeterli uzmanlığa ve bağımsızlığa sahip olmadığını söyledi. AB, Yunanistan'ın kaydettiği ilerlemeyi değerlendirirken, mekanizmayı uluslararası kılavuzlarda ve sivil toplum tavsiyelerinde yer alan kriterlere göre değerlendirmelidir.

Yunanistan topraklarına ulaşan sığınmacılar ise koruma konusunda yasal ve pratik engellerle karşılaşmaktadır. AB İltica Ajansı (EUAA), Yunan İltica Servisi'ne (GAS) eğitim ve personel sağlamış olsa da, uzun süren işlemler kabul merkezlerinde ve konaklama yerlerinde aşırı kalabalığa neden oldu.[3] Avrupa Komisyonu temsilcileri, Refugees International'a GAS'ın ilerleme kaydettiğini, hatta pandemi sırasında uzaktan mülakat gibi yeni yetenekler geliştirdiğini söyledi. Ancak eksiklikler devam ediyor.

Yunanistan'ın Ocak 2020'den bu yana yürürlükte olan Uluslararası Koruma Yasası (IPA), korumaya erişimi baltalamaktadır. Yasa, sığınma taleplerinin adil ve kapsamlı bir şekilde incelenmesini engelleyerek asılsız retlere yol açabilen "hızlı geçiş" sınır prosedürlerinin kullanımını genişletiyor. Başvuruların kabul edilemez sayıldığı gerekçeleri genişletiyor; sığınmacıların azami gözaltı süresini 3 aydan 18 aya uzatıyor ve reddedilen başvuru sahiplerinin temyiz kazanmalarını zorlaştırıyor.

IPA, belirli koşullara veya marjinal kimliklere sahip oldukları için "savunmasız" kabul edilen bireyler için özel usul güvenceleri sağlıyor.[4] Ancak savunmasız grupların başvurularına artık öncelik vermeyerek ve birçoğunu yeni hareket kısıtlamalarına ve hızlı prosedürlere tabi tutarak bu güvenceleri azaltıyor.[5] Ayrıca, adli yardım sağlayıcıları, Uluslararası Mülteciler'e, artık bir savunmasızlık olarak nitelendirilmeyen travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) olan müvekkilleri konusunda çok endişeli olduklarını söyledi.

[1] Geri itmeler, geri göndermeye karşı korumayı zayıflatmaktadır. Geri göndermeme, Devletlerin mültecileri veya sığınmacıları hayatlarının tehlikede olacağı bir ülkeye zorla geri göndermelerini yasaklayan temel bir ulusal hukuk ilkesidir.

[2] Örneğin Sivil toplum, Yunanistan Ombudsmanı, BM kuruluşları, Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Parlamentosu'nun rapor ve açıklamalarına bakınız.

[3] EUAA, eski adıyla Avrupa İltica Destek Ofisi (EASO), iltica, uluslararası koruma ve kabul koşullarını düzenleyen AB yasalarının (Ortak Avrupa İltica Sistemi, CEAS) uygulanmasını desteklemek için Üye Devletlere kaynak olarak hizmet veren bir AB ajansıdır. Ulusal sığınma veya kabul makamlarının yerini almaz, ancak çeşitli şekillerde pratik, yasal, teknik, danışmanlık ve operasyonel yardım sağlar.

[4] 4636/2019 sayılı Yunanistan Cumhuriyeti Kanunu (1 Kasım 2019) Madde 39(5) ve 58(1) uyarınca, "hassas gruplar" hem refakatsiz hem de aile içindeki çocukları; gemi kazası mağdurlarının doğrudan akrabalarını; engelli kişileri; yaşlı kişileri; hamile kadınları; reşit olmayan çocukları olan yalnız ebeveynleri; insan ticareti mağdurlarını; ciddi hastalıkları olan kişileri; bilişsel veya zihinsel engelli kişileri ve işkence, tecavüz veya diğer ciddi psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet türlerinden hayatta kalanları kapsamaktadır.

[5] Ege Adalarına gelen sığınmacılar genellikle orada kalmalarını gerektiren bir "coğrafi kısıtlamaya" tabi tutulurlar. IPA, 15 yaşın altındaki refakatsiz çocuklar ve işkence veya insan ticareti mağdurları hariç olmak üzere, hassas durumdaki çoğu kişi için önceki muafiyeti kaldırmıştır.

Lesvos'taki bir avukat, Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne, kayıt aşamasındaki hassasiyet değerlendirmelerinin çok hızlı yapıldığını ve bazen işkence ve insan ticareti mağdurlarının tespit edilemediğini söyledi. İnsanlar yetkililerle ilk etkileşimlerinde bu tür travmaları açıklamaktan muhtemelen rahatsız oluyorlar. Fenix adlı STK, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve ifadesi ve/veya cinsiyet özellikleri (SOGIESC) nedeniyle sığınma talebinde bulunan kişilerin de benzer şekilde, geçmişte yaşadıkları damgalanma, ayrımcılık veya zulüm nedeniyle kayıt veya sığınma mülakatları sırasında "iddialarını dile getirmekte" zorlandıklarını bildiriyor. Yetkililerin usule ilişkin güvenceleri göz ardı etmesi halinde, süreç "koruması gereken kişilerin (yeniden) travmatize edilmesi ve (yeniden) marjinalleştirilmesi riskini taşımaktadır".

Yetkili makamların bazen ilk derece ret kararlarını günler içinde vermesiyle birlikte, bir STK'da çalışan bir avukat Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne şunları söyledi: "Bazen davaları karara bağlanmadan önce [yeni başvuru sahiplerine] ulaşacak vaktimiz bile olmuyor." Bir hükümet yetkilisi Refugees International'a, avukatların sığınmacılara erişimini kolaylaştırmaya karşı olduğunu, avukatların başvuru sahiplerini koruma alma şanslarını artırmak için yalan söylemeye "yönlendireceklerini" iddia ettiğini söyledi. Yetkili, başvuru sahiplerinin doğruyu söyledikleri takdirde yardıma ihtiyaç duymamaları gerektiğini düşünüyordu. Bu tür yorumlar, zorla yerinden edilen insanların yaşadığı stres ve yıldırma, sığınma standardının yasal karmaşıklığı ve adli yardım sağlayıcılarının oynadığı temel rolün göz ardı edildiğini göstermektedir.

Tercüme erişim de kanunen sağlanmasına rağmen yetersizdir. Sonuç olarak, birçok başvuru sahibi iltica sürecini yürütmek için ihtiyaç duydukları destekten yoksundur. Iraklı bir sığınmacı, Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne, temyiz başvurusuna yardımcı olması için atanan avukattan çok az yardım aldığını, aralarındaki e-posta iletişiminin zor ve düzensiz olduğunu söyledi. Bireyler, koşullarının değişmesi halinde sığınma için "müteakip başvurularda" bulunabilirler, ancak Eylül 2021 itibarıyla 100 Avro ücret ödemek zorundadırlar.[6] Bu ücretin çok yüksek olması, AB hukuku ile bağdaşmamaktadır.[7] Ücreti karşılayabilecek durumda olanlar bile, ücret işleme sistemi henüz faaliyete geçmediği için fiilen ödeme yapamamaktadır.

Kasım 2021'de hükümet, Yunanistan anakarasına veya Girit ve Rodos adalarına gelen sığınmacıların kayıt sürecinde önemli değişiklikler yapıldığını duyurdu. Daha önce, sığınmacılar Skype aracılığıyla (Yunan İltica Servisi) GAS'a ön kayıt yaptırıyor, ardından Bölgesel Sığınma Ofisi veya Sığınma Birimine şahsen "tam kayıt" yaptırıyorlardı. Yeni kararname uzaktan ön kayıt adımını ortadan kaldırıyor ve bireylerin planlanan iki kabul merkezinden birine gelmelerini gerektiriyor. Ancak GAS bu merkezlerin nerede olacağını belirtmedi. Halihazırda anakarada sadece bir Kabul ve Kimlik Tespit Merkezi (RIC)[8] bulunuyor; Türkiye sınırı yakınlarındaki Fylakio'da bulunan bu küçük RIC, çoğunlukla sınırı düzensiz yollarla geçerken yakalanan kişilerin işlemlerini yapıyor. Mobil Bilgi Ekibi, RIC'nin daha fazla sığınma talebini işleme koyacak kapasiteden yoksun olduğu ve Fylakio'ya gitmenin insanlar için genellikle "güvenli veya uygulanabilir bir seçenek" olmadığı konusunda uyarıyor. Dolayısıyla, anakaradaki çoğu insanın Kasım 2021'in sonlarından bu yana sığınmaya, dolayısıyla koruma veya yardıma erişimi yok.

[6] Müteakip başvuru, polis, GAS veya Temyiz Kurulu tarafından verilen nihai ret kararının ardından, başvuru sahibinin uluslararası koruma talep etmesine neden olan yeni gerekçeleri olması durumunda yeniden yapılan başvurudur. Bu ücret, Ağustos 2021'de sunulan ve sınır dışı, iade ve iltica prosedürlerini değiştiren tartışmalı bir yasa tasarısı ile getirilmiştir. Tasarı Eylül 2021'de 4825/2021 sayılı Kanun olarak kabul edilmiştir (A' 157/4-9-2021).

[7] Sığınma Prosedürleri Yönergesi'nin (2013/32/EU sayılı Yönerge) 38(4) maddesi "Üye Devletler, bir prosedüre erişimin Bölüm II'de açıklanan temel ilke ve güvencelere uygun olarak sağlanmasını temin edeceklerdir." hükmünü içermektedir.

[8] "Sıcak noktalar" olarak da bilinen RIC'ler, AB kurumları tarafından "orantısız göç baskısı" ile karşı karşıya kalan Üye Devletlere operasyonel desteği koordine etmek, göçmenlerin hızlı bir şekilde tespit edilmesine, tıbbi olarak taranmasına, kaydedilmesine ve parmak izlerinin alınmasına yardımcı olmak ve yeniden yerleştirme ve geri dönüşlerin uygulanmasını kolaylaştırmak için geçici ilk kabul yerleri olarak hizmet vermek üzere AB tarafından kurulmuştur.

ODAK NOKTASINDAKİ POLİTİKA: "GÜVENLİ ÜÇÜNCÜ ÜLKE" KAVRAMI

Yunanistan'ın 42799/2021 (JMD) sayılı Ortak Bakanlar Kararı, yukarıdaki eğilimleri keskin bir şekilde ortaya koymaktadır. Haziran 2021'de yayımlanan bu karar, Türkiye'yi Afganistan, Bangladeş, Pakistan, Somali ve Suriye'den gelen sığınmacılar için "güvenli üçüncü ülke" olarak tanımlıyor. Bu durum, bu kişilerin başvurularını "kabul edilemez" kılıyor - Yunanistan, Türkiye'yi sorumlu tuttuğu için bu kişilerin koruma taleplerinin esasını değerlendirmeyecek.[9] Bu uyrukların 2020'de başvuru sahiplerinin yaklaşık yüzde 68'ini oluşturması, Yunanistan'daki sığınmacıların çoğunun otomatik olarak ilk aşamada reddedileceği ve Türkiye'ye sınır dışı edileceği anlamına geliyor.

JMD'yi kınayan Uluslararası Mülteciler Örgütü ve onlarca STK, Türkiye'nin sığınmacılar için güvenli sayılamayacağını savundu. Türkiye'de yerinden edilmiş insanların çoğu, uluslararası hukuk kapsamında mültecilere tanınan haklara ve korumalara erişememekte ve olası bir geri gönderme veya zincirleme geri gönderme ile karşı karşıya kalmaktadır.[10] Afgan ve Suriyeli sığınmacılar, Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne ne ülkelerine güvenli bir şekilde dönmelerinin ne de Türkiye'de onurlu bir yaşam sürmelerinin mümkün olmadığını belirtmişlerdir.

Geri dönen Afgan sığınmacılara ilişkin endişe, ABD ve NATO birliklerinin Afganistan'dan çekilmesi ve Taliban'ın iktidarı ele geçirmesinin ardından Ağustos 2021'de yoğunlaştı. Atina'nın yaklaşık 40 kilometre kuzeyindeki Malakasa mülteci kampında yaşayan 1.406 kişinin yüzde 96'sı Uluslararası Mülteciler Örgütü'nün ziyareti sırasında Afganistan'dan gelmişti. Bir EUAA temsilcisi hepsinin kabul edilemezlik gerekçesiyle olumsuz karar aldığını söyledi. Sığınmacı ve mültecilere 30 yılı aşkın bir süredir ücretsiz hukuki yardım sağlayan Yunanistan Mülteciler Konseyi (GCR) başvurular hakkında bilgi sahibi; GCR Savunuculuk Sorumlusu Spyros Oikonomou, kararların güncellenmeden veya bireyselleştirilmiş referanslar olmadan seri olarak üretilmiş "şablon" kararlar gibi görüldüğünü anlattı.

Temyiz başvurularına ilişkin henüz bir karar verilmemiştir. Afganistan'daki gelişmelerin kararları etkileyip etkilemeyeceği sorusuna EUAA temsilcisi, "hayır, sadece Türkiye'deki koşullar dikkate alınıyor, bu da başarılı bir temyiz için çok az şans bırakıyor" dedi. Eylül 2021'de görülen bir davada, Uluslararası Mülteciler Örgütü'nün bir raporuna atıfta bulunduğu bildirilen temyiz komitesi, tıbbi hassasiyetleri olan bir Afgan ailenin Türkiye'de güvende olmayacağına hükmetti. Bu karar, JMD'nin otomatik olarak uygulanması yerine münferit vakaların incelenmesinin önemini vurgulamaktadır.

Bu arada Türkiye, COVID-19 kısıtlamalarını gerekçe göstererek Mart 2020'den bu yana sığınmacıları geri kabul etmeyi reddetti. AB Direktifleri ve Yunan yasalarına göre, Yunanistan geri dönüşün mümkün olmadığı durumlarda sığınma taleplerini esastan yeniden incelemek zorundadır.[11] Ancak Aralık 2021 tarihli bir mektup, dış paydaşların Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne şüphelendiklerini söyledikleri şeyi doğruladı: Yunan makamları Türkiye'ye geri kabul talepleri göndermeyi bırakmıştı çünkü açık bir şekilde ret cevabı almayı bekliyorlardı ve bundan kaçınmak istiyorlardı.

[9] Bir EUMS'nin uluslararası koruma talebini incelememeye karar verebileceği diğer durumlar için bkz: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/inadmissible-application-international-protection_en.

[10] Türkiye, 1951 BM Mülteci Sözleşmesi'ne taraf olmakla birlikte, yalnızca Avrupa'dan gelen kişileri mülteci olarak kabul eden coğrafi sınırlamayı sürdürmektedir. Suriyelilere bazı temel haklar tanıyan geçici koruma statüsü verilirken, Suriyeli olmayanlar bunlardan bile yoksundur.

[11] Bu, hükümetlerin güvenli üçüncü ülke kavramını yalnızca sığınmacıların ülkeye geri gönderilebileceği ve orada adil bir prosedürle statülerinin belirlenmesini güvenli bir şekilde bekleyebilecekleri durumlarda uygulamaları gerektiği yönündeki BMMYK kılavuz ilkeleriyle uyumludur.

JMD'den (42799/2021 sayılı Ortak Bakanlar Kararı) önce bile Avrupa Komisyonu, Yunan makamlarının 2016 AB-Türkiye anlaşması temelinde Suriyelilere nihai olumsuz kararlar ve ayrılma emirleri vermesinden endişe duymaktaydı. Bu meşhur anlaşma Suriyelilerin sığınma taleplerini kabul edilemez kılıyor ve Türkiye'ye geri gönderilmelerini emrediyor. Geri kabullerin askıya alınmasıyla birlikte Suriyeliler Yunanistan'da mahsur kaldılar; ancak başvuruları reddedildikten sonra yardıma erişimlerini kaybettiler. Avrupa İçişleri Komiseri Ylva Johans, Yunanistan'ın Türkiye'nin politikası ışığında talepleri esastan yeniden inceleme ve başvuru sahiplerine gıda ve barınma da dâhil olmak üzere maddi kabul koşullarına erişim sağlamaya devam etme yükümlülüğünü teyit etti.[12]

Fakat hükümet buna uymamıştır. Kısa bir süre sonra JMD'yi ilan ederek, güvenli üçüncü ülke kavramını daha fazla kişiye uygulayarak AB-Türkiye anlaşmasını etkili bir şekilde genişletti. JMD'nin önemli etkisi, "yasal belirsizlik" içinde sıkışıp kalan insanlar arasında artan evsizlik, açlık ve idari gözaltı vakalarında görülüyor. Aralık 2021'de STK'ların eylem çağrılarına verdiği yanıtta Komisyon Üyesi Johansson, Yunan hükümetinin yerinde değerlendirme yapma yükümlülüğünü yineledi. Ancak askıya alma kararının üzerinden neredeyse iki yıl geçmesine rağmen, Yunan hükümetine yönelik "endişeleri" ve "soruşturmaları" yetersiz kalıyor.

Hükümet, memnuniyet verici bir hamleyle, Kasım 2021'de JMD'nin artık, Türkiye'den ayrıldıktan sonra bir yıldan uzun süredir Yunanistan'da bulunan kişiler için geçerli olmayacağını duyurdu. Politika değişikliği hakkında bilgi sahibi bir kişi, bu kişilerin artık Türkiye'de sığınma talebinde bulunmayı "makul ve sürdürülebilir" kılacak "anamlı bir bağ veya bağlantıya" sahip olmayabileceklerini açıkladı ki bu normalde güvenli üçüncü ülke anlaşmasına başvurmak için bir koşuldur. Ancak bir STK çalışanı, Türkiye'den sadece kısa bir süreliğine geçen kişilerin de aynı şekilde gerçek bir bağlantıdan yoksun olduğunu iddia etti. Bir başka STK çalışanı ise, yetkililerin artık muaf olabilecek kişilere çoktan hızlı bir şekilde ret cevabı vermiş olması nedeniyle, değişikliğin çok geç kalındığını savundu.

[12] AB hukuku kapsamında "kabul koşulları", Üye Devletlerin Kabul Koşulları Direktifi olarak bilinen direktif uyarınca sığınma başvurusunda bulunanlara sağladıkları tedbirlerin bütünüdür. Maddi kabul koşulları "aynı olarak veya mali ödenek veya kupon olarak ya da üçünün bir kombinasyonu olarak sağlanan barınma, yiyecek ve giyecek ile günlük harcama ödeneğini içerir." Kaynak: EUR-Lex. Ayrıca bakınız: https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/reception-conditions_en.

FİZİKİ KABUL ŞARTLARI

Bireyler, iltica prosedürleri sırasında çoğunun ikamet etmek zorunda olduğu devlet tarafından işletilen tesislerde zor koşullara katlanmak zorunda kalmaktadır. Hem Ege adalarında hem de anakarada, hükümet kampları yüksek güvenli, kısıtlayıcı tesislere dönüştürüyor.

ADADAKİ OLANAKLAR

Yunanistan, Ege adalarındaki (RIC) Kabul ve Kimlik Tespit Merkezi' lerindeki insanlık dışı koşullar nedeniyle uzun süredir eleştiriliyor. 2015'te gelen çok sayıda kişiyi barındırmak üzere inşa edilen RIC'ler hiçbir zaman uzun süreli kalışlar için tasarlanmamıştı. Ancak Yunanistan'ın iltica sistemi aksadıkça ve diğer AB ülkelerinin desteği yetersiz kaldıkça, kamplar artan nüfusları ve kötüleşen koşullarıyla varlığını sürdürdü.

Yunanistan 2020 yılında 276 milyon dolarlık AB hibesiyle yeni tesisler inşa edeceğini açıkladı. Eskiden Çok Amaçlı RIC'ler (MPRIC'ler) olarak adlandırılan Kapalı Kontrollü Erişim Merkezleri (CCAC'ler), kayıttan sınır dışı öncesi gözetim işlemlerine kadar iltica ile ilgili tüm prosedürleri yerine getirmektedir. Yerel toplulukların aylarca süren protestoları ve inşaat gecikmelerinin ardından, ilk CCAC Eylül 2021'de Samos'ta açıldı. Kos ve Leros'taki CCAC'ler Kasım 2021'in sonlarında açıldı ve Sakız ve Midilli'dekilerin 2022'de açılması bekleniyor. Merkezler, daha önce var olanlardan maddi olarak daha iyi durumda. Sakinler, bireysel banyo ve mutfak alanlarına sahip klimalı konteynerlerde yaşıyor. Elektrik, wi-fi, akan su ve atık su yönetimine erişim var ya da olmalı. Yunan ve AB liderleri bu "modern" tesislerin sığınmacılara daha iyi, daha onurlu ve daha güvenli bir konaklama imkanı sağlayacağını vaat ediyor.

Ancak CCAC'ler, uzak bölgelerde inşa edilmiş, giriş ve çıkışı kısıtlı, yüksek güvenli yapılarıdır. Savunucular, ortaya çıkan çevreleme ve izolasyonun, sakinlerin yardım ve hizmetlere, ruh sağlığına ve entegrasyona erişimini zayıflatacağı konusunda uyardı. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri geniş çaplı ve uzun süreli özgürlükten yoksun bırakma konusunda uyarıda bulunurken, dönemin BMMYK Ülke Temsilcisi sığınmacılara suçlu muamelesi yapılmaması çağrısında bulundu. Bir kişiyi sadece sığınma talep ettiği için alıkoymak uluslararası hukuku, AB hukukunu ve Yunan hukukunu ihlal etmektedir.[13] AB yetkilileri tesislerin kapatılmayacağı konusunda ısrar etse de Yunanistan'ın resmi açıklamaları aksini göstermiş ve gerçek olmuştur.

[13] Sırasıyla bakınız: Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951) Madde 31. AB Temel Haklar Şartı (2009) Madde 6 ve 52(1); Kabul Koşulları Yönergesi (26 Haziran 2013) Madde 15 ve Madde; Dublin III Yönetmeliği (1990) Madde 20 ve Madde 28; Sığınma Prosedürleri Yönergesi (26 Haziran 2013) Madde 26. Ve 4636/2019 sayılı Yunanistan Cumhuriyeti Kanunu (1 Kasım 2019) Madde 45-46.

SAMOS

Samos'taki eski RIC doğrudan ana kent Vathy'de yer alırken, yeni CCAC yaklaşık yedi kilometre uzaklıkta, Zervou adlı uzak bir tepe bölgesinde bulunuyor. Kasabaya sadece haftalık bir otobüs yolculuğu bile, insanların normalde aldıkları ortalama aylık nakit ödeneğin yaklaşık yüzde 20'sini tüketecektir. Daha önce, kasabaya yakınlık, sığınmacıların orada bulunan STK'lar ve BM kuruluşları tarafından sağlanan temel hizmetlere erişmelerine, yerel işletmeleri himaye etmelerine ve daha kolay iş bulmalarına ve okula gitmelerine olanak tanıyordu. Dolayısıyla CCAC'ın konumu, onurlu bir yaşam sürmeyi ve ev sahibi toplumla faydalı bir şekilde bütünleşmeyi engelliyor.

Zirvede olduğu dönemde, Samos'un 10.000 kişilik nüfusuna kıyasla RIC, yaklaşık 9.000 kişiye ev sahipliği yapıyordu. İçler acısı çadır kampı bir utanç kaynağıydı, hatta uluslararası müdahalenin varlığı, mültecilerin gereğinden fazla yardım aldığına dair yanlış bilgileri körükledi. Yunanistan'ın ekonomisi zora girdikçe, politikacılar milliyetçi, mülteci karşıtı pozisyonları desteklemek için yerel şikayetleri ele alırken, AB'yi yardım etmek için yeterince çaba göstermemekle suçladılar. "Merkezi hükümet Avrupa tarafından geride bırakıldı, adalar da merkez tarafından geride bırakıldı," diyen bir yerel halk, Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne kademeli olarak artan kızgınlığı anlattı.

Şehirde ırkçılık ve ayrımcılıkla karşılaşmış olmalarına rağmen, sığınmacılar Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne uzakta izole edilmiş olmanın büyük bir kayıp olduğunu söylediler. Kamptaki kısıtlamalar ve güvenlik nedeniyle ötekileştirilmeleri daha da kötüleşiyor. Kamp sakinleri sadece sabah 8:00 ile akşam 8:00 arasında giriş çıkış yapabiliyor. Dikenli tellerle kaplı üç metre yüksekliğindeki duvarlar kampın çevresinin büyük bir bölümünü oluşturuyor; gözetli alanında bu duvarlar dört metreye ulaşıyor. Manyetik kapılar, X-ray makineleri ve metal dedektörleri ana girişe ve kamp içindeki refakatsiz çocuklar için güvenli bölge (UAM) ve tıbbi birim de dahil olmak üzere belirli alanlara erişimi kontrol ediyor.

Fotoğraf Başlığı: Samos adasındaki Zervou'da bulunan yeni Kapalı Kontrollü Erişim Merkezi (CCAC) içinde halen yapım aşamasında olan bir bölgedeki konteynerler. Kasım 2021. Fotoğraf Kredisi: Refugees International'dan Daphne Panayotatos.

Tüm kamp sakinleri ve personel, geçiş için geçerli, devlet tarafından verilmiş bir kimlik kartı ve parmak izi ibraz etmek zorundadır. Tesis genelindeki kameralar sürekli gözetim sağlamaktadır. Güvenlik, 300 yerel polis ve özel güvenlik görevlisinden oluşan ortak bir güç tarafından yönetilmektedir. Bir kamp yetkilisi özel güvenlik kullanmanın "daha insancıl" olduğunu öne sürdü, ancak G4S Global firması daha önce de hak ihlalleri nedeniyle skandallara karışmıştı.

Bir kamp yetkilisi, sığınmacıların yeni kamptan dolayı "çok mutlu ve heyecanlı" olduklarını söyledi. Bazı kamp sakinleri RIC'e kıyasla daha az kavga ve tehlike olduğunu kabul etti. Ancak RI personeliyle yapılan görüşmelerde ve Europe Must Act ve Samos Advocacy Collective tarafından toplanan ifadelerde, kamp sakinleri sürekli olarak kendilerini suçlu gibi hissettiklerini anlattılar. Yüksek duvarlar ve dikenli tellerle çevrili sıra sıra konteynırların görüntüsü bile - "kale benzeri yapısı ve sıkı güvenlik tedbirleri"- gözlemcilerin CCAC'yi bir hapishaneye benzetmesine neden oluyor.

Bu izlenim, geçerli kimliği olmayan sakinlerin CCAC'den ayrılmasını engelleyen bir bakanlık emrinden sonra birçok sakin için gerçek oldu. Bu politika, iltica kartları iptal edilen başvuru sahiplerini ve henüz kart almamış yeni gelenleri etkilemektedir. Aralık 2021'de Uluslararası Af Örgütü, kararın Kasım 2021 ortasında yürürlüğe girmesinden bu yana yaklaşık 450 sakinden yaklaşık 100'ünün bu şekilde yasadışı olarak alıkonulduğunu tahmin ediyor. Yunanistan ve AB yetkililerine gönderilen sorular, hükümetin bu politikaya yasal bir dayanak sağlayan kamuya açık bir karar yayınlamadığını belirtiyor.

CCAC altı alana ayrılmıştır: yönetim; tek ebeveynli aileler (genellikle kadınlar); UAM; "genel nüfus;" ortak faaliyetler; ve "kontrollü konaklama", yani reddedilen başvuru sahipleri için geri dönüş öncesi gözaltı. Toplamda, 1.000 kişilik gözaltı bölgesi de dahil olmak üzere 3.000 kişilik bir kapasiteye sahiptir. Genel nüfus -çoğunlukla bekar erkekler ve "hassasiyeti" olmayan aileler- ayrıca uyruklarına göre düzenlenmiştir. RI ziyareti sırasında, büyük bir kısmı hala inşaat halindeydi ve herkes "genel nüfus" alanında ikamet ediyordu. Gözaltı bölgesi, kafeterya, çamaşırhane ve diğer tesisler henüz faaliyete geçmemişti. Saha sözleşmesi, alanın yüzde 25'inin yeşil olmasını şart koşuyor, ancak çok az bitki görülebiliyordu. Voleybol fileleri de bulunan üç basketbol sahası vardı, ancak oyun için top yoktu. Ziyaret sırasında kullanımda olan tek spor alanı standart bir sahadan daha küçük olan futbol sahasıydı; burada STK personeli bazı genç sığınmacılarla maç top oynadı.

Yetişkinler ve aileler altı ila sekiz kişiyi barındıran konteynerlarda yaşamaktadır. Refugees International, 2018 yılında Türkiye üzerinden Yunanistan'a gelen ve açılışının ardından CCAC'ye taşınan Iraklı genç bir sığınmacıyla konuştu. Daha önce bir yılını Vathy kampını çevreleyen ve resmi olmayan geçici barınaklardan oluşan "ormanda" geçirmiş, ardından da iki yılını RIC'de geçirmiş. CCAC'de koşulların daha iyi olduğunu, ancak değişkenlik gösterdiğini söyledi. Kamp dolu olmadığı için konteynırını sadece üç kişiyle paylaşıyor. Ancak konteynerin kliması bozuk, duştan su sızıyor ve buzdolabı çok küçük. Diğer konteynerlarda çalışan cihazlar ve daha büyük buzdolapları olduğunu söyledi.

Ne olursa olsun, sakinler kendi başlarına yemek pişiremezler. Bir kamp yetkilisi, bariz bir genelleme yaparak, bunun yangın tehlikesi yaratacağını, çünkü sığınmacıların elektriksiz ülkelerden geldiklerini ve aletleri nasıl kullanacaklarını bilmediklerini söyledi. Kamp sakinleri STK'lara, güvenlik nedeniyle kampa mutfak malzemesi getirmelerine izin verilmediğini, ancak kendilerine mutfak malzemesi de verilmediğini söyledi. Kafeterya açıldığında kamp sakinleri yemek alabilmek için kimlik kartlarını okutacaklar. Şimdilik günde iki kez yapılan hazır yemek dağıtımlarına güveniyorlar. Bir sığınmacı yemeklerin eski kampa göre daha iyi olduğunu, ancak bazen hala uzun kuyruklarda beklediğini söyledi.

Tüm yeni gelenler sağlık değerlendirmesinden, COVID-19 testinden ve 14 günlük karantinadan geçmektedir. Kızıl Haç ilk yardım sağlıyor ve sahada bir doktor bulunuyor, ancak daha ciddi durumlar devlet hastanesine sevk ediliyor. CCAC'de sadece bir psikolog çalışıyor ve psikiyatriste ihtiyacı olan hastaları şehirdeki bir doktora yönlendiriyor. RIC'de genellikle günde on hasta gördüğünü söyledi. Sağlık hizmeti kapasitesini artırma planları sorulan bir kamp yetkilisi, bunun doldurulması zor büyük bir boşluk olduğunu kabul etti. Yetkililer yerel doktorları çift maaş teklif ederek CCAC'de çalışmaya teşvik etmeye çalışmış ancak başarılı olamamışlardır. Samos'taki güçlü mülteci karşıtlığı bu direnci kısmen açıklıyor. Ancak insani yardım çalışanları, bazı doktorların, kasıtsız zararlardan sorumlu tutulabileceklerinden korktukları için yetersiz kaynaklara sahip bir tesiste çalışmaya isteksiz olduklarını söyledi.

Sığınmacılar ayrıca daha iyi sağlık hizmetlerine duyulan acil ihtiyaçtan da bahsetti. Bir adam dışçıye gitmek için altı ay, doktora gitmek için ise beş ay beklediğini, doktorun da ihtiyacı olan ilaçları temin edemediğini söyledi. Kamptaki psikoloğu görmek yerine, Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC) danışmanlık merkezinde ruh sağlığı hizmeti almak için Vathy'ye gitmeye devam ediyor. Bir diğeri ise CCAC'deki sağlık hizmetlerinin kalitesinin "tarif edilemeyecek kadar" kötü olduğunu söyledi. Zamanında ve uygun bakım almadığı için enfeksiyon kapmış küçük bir kesiğini gösterdi. Bekleme süreleri dört ila yedi saati bulabiliyor ve hastaneye tek başına gönderilmek zor. Daha önce kamp dışında çalışan bir STK'dan "mükemmel" bakım almış olmasına rağmen, bu kuruluş artık faaliyet göstermiyordu. Kamptaki sağlık görevlilerinin ırkçı muamelelerine ilişkin raporlar özellikle endişe verici.

STK'lar CCAC'deki insanlara nasıl yardım edecekleri konusunda zorlanıyor. Bazı STK'lara kamp içinde çalışma izni verilmemiş. Diğerleri ise karşı çıktıkları bir modeli meşrulaştırmaktan kaçınmak için izin almamayı tercih etmiş. Örneğin Samos Gönüllüleri, Vathy'deki Alfa Merkezini işletmeye devam ediyor ve CCAC'den kısa bir yürüyüş mesafesinde "Alpha Land" adında daha küçük bir alan daha kurdu. Bu merkezin hemen yanında Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) tarafından işletilen bir sağlık merkezi bulunuyor. Sağlık müdahalelerine duyulan ihtiyaç göz önüne alındığında, gezici MSF ekipleri sakinlere bakım ve bilgi sağlamak için CCAC'ye giriyor. Ancak, başka yerlerde olduğu gibi, MSF öncelikle kamp dışında çalışıyor çünkü sığınmacıların güvenli alanlarda bağımsız olarak bakıma erişebilmeleri ve kamplara hapsedilmemeleri gerektiğine inanıyor. Benzer şekilde IRC personeli de danışanlarıyla Vathy'deki Danışma Merkezi'nde görüşmeyi tercih ediyor.

LESVOS

Fotoğraf Başlığı: Midilli adasında Mavrovouni olarak bilinen geçici Kabul ve Kimlik Tespit Merkezi (RIC). Kasım 2021. Fotoğraf Kredisi: Refugees International'dan Daphne Panayotatos.

Midilli'deki CCAC, yerel muhalefet ve bürokratik engeller nedeniyle muhtemelen en son açılacak. Sığınmacılar şimdilik, Eylül 2020'de büyük yangınların meşhur Moria RIC'i yakmasının ardından hızla inşa edilen deniz kenarındaki bir kamp olan Mavrovouni'de kalıyorlar. Avrupa Komisyonu eş zamanlı olarak Midilli'de yeni ve iyileştirilmiş kabul tesisleri inşa etmek üzere Yunan makamlarıyla ortaklaşa bir pilot girişim uygulamak üzere özel bir görev gücü oluşturdu. Bununla birlikte, kamp, STK'lar, BMMYK ve medya tarafından iyi bir şekilde belgelenen benzer berbat koşulları nedeniyle hızla "Moria 2.0" olarak tanınmaya başladı.

Çocukların refahı özel bir endişe konusudur. Bir yıldan uzun bir süre derme çatma ortamlarda yaygın eğitim (NFE) faaliyetleri yürüttükten sonra UNICEF, 2021 sonbaharında Mavrovouni'de özel bir eğitim alanı inşa etmek için izin aldı. Ancak bir UNICEF temsilcisi, NFE'nin çocukları yerel okullardaki örgün eğitime entegre etmek için yeterli bir ikame olmadığını vurguladı. Refugees International'a konuşan Afgan anne Sedigue, şu anda on yaşında olan oğlunun pandemiden önce her gün okula gittiğini ancak o zamandan beri "çocukluğunun iki yılını kaybettiğini" söyledi. Yapılandırılmış dersler ya da aktiviteler olmadan çocuklar sadece oyun oynuyor, kampın dört bir yanına saçılmış çöp ve inşaat malzemelerinin etrafında yaralanma riskiyle karşı karşıya kalıyorlardı. Dahası, UAM (refakatsiz çocuklar) için güvenli bir bölge yok.

Sedigue en çok, özellikle kamptaki erkekler ve gençler arasındaki depresyondan endişe ediyordu. Teknik olarak bir CCAC'de olmasalar da, Midilli'deki kamp sakinleri pandemi başladığından beri hareket özgürlüklerinde kısıtlamalarla karşı karşıya kaldılar. Hafta içi sabah 7:00'den akşam 7:00'ye kadar sadece üç saatliğine ve her bir buçuk günde bir kamptan ayrılabilirler. Cumartesi günleri ise kapılar saat 17:00'de kapanıyor. Pazar günleri kamptan ayrılmıyorlar.

Gidecek hiçbir yeri olmayan Sedigue, kocasının her sabah kalkıp su ve yiyecek kuyruklarında beklediğini ve günün geri kalanında yapacak hiçbir şeyi olmadığını söyledi. Özellikle genç ve bekar erkekler, kendilerini kapana kısılmış hissediyor ve sunulan az sayıdaki aktiviteye katılamayacak kadar depresyonda. Sedigue, erkeklerin içki ve madde bağımlılığına yöneldiğini gördüğünü ve Sınır Tanımayan Doktorlar'ın (MSF) yüksek oranda kendine zarar verme ve intihar eylemleri rapor ettiğini söyledi. Bir savunucu, "savunmasız bir grup" olmadıkları için bu erkeklerin genellikle "listenin en altına düştükleri" ve kritik destek ve önleyici bakımı kaçırdıkları konusunda uyardı. Kamp hayatının maddi zorluklarını kabul eden Sedigue, "Tüm bunlara katlanabiliriz; asıl risk gençlerin ruh sağlığı" dedi.

Bu durum, Samos'tan gelen tanıklıklarla birlikte, Midilli'deki CCAC'nin nihai açılışına ilişkin endişeleri doğrulamaktadır. Gelecekteki kamp alanı Midilli'nin ana şehrine, Zervou'nun Vathy'ye olan uzaklığından çok daha uzak -30 kilometreden fazla-. Sığınmacıları böylesine uzak bir yerde tecrit etmek, entegrasyon ve hizmetlere erişim önünde daha da büyük bir engel oluşturacaktır. Mavrovouni'deki bir kamp çalışanı bile bunu kabul etti. Kampın, kendisinin de söylediği gibi "hiçliğin ortasında, vahşi doğanın içinde" yer alması, hastane ve okullara ulaşım, telekomünikasyon altyapısı ve anakaraya transferlerin kolaylaştırılması gibi bir dizi başka sorun yaratacaktır. O ve diğer kamp çalışanları, hala eksiklikler olmasına rağmen, Mavrovouni'deki koşulların iyileştiğini ve her şeyin büyük ölçüde sakin olduğunu iddia ettiler. Kapsamlı inşaat ve planlanan iyileştirmelere dikkat çeken bir yetkili, kampın giderek daha az geçici görüldüğünü belirtti.

Aslında Mavrovouni'deki koşullar kabul edilebilir değildir. Ancak, sorun yaratması bekleniyorsa neden sakinlerin bir CCAC'ye taşınması gerektiği sorulduğunda, bazı yetkililer çok açık bir şekilde bilmediklerini söylediler. Belirli riskleri öngörebiliyor olsalar da, bunları önlemek ya da azaltmak için somut bir planları yoktu.

ANAKARADAKİ TESİSLER

Yakın zamana kadar, anakaradaki sığınmacılar genellikle açık kamplarda ikamet ediyor ve kendilerini maddi olarak destekleyemedikleri takdirde buraya sevk ediliyorlardı. Bu konaklama yerlerindeki koşullar genellikle adalardaki RIC'lerden daha iyiydi. COVID-19'un ortaya çıkardığı risk, hükümeti yüzlerce sığınmacıyı aşırı kalabalık adalardan anakaraya taşımaya zorladı. Hassas durumdaki bazı insanlar otellerde ve apartman dairelerinde geçici konaklama imkanı bulsa da, çoğu insan kendini kamplarda buldu. Aynı zamanda, sığınmacılar denizdeki geri itmelerden kaçınmaya çalıştıkça, karadan varışlar artmaya başladı ve hatta 2021'de ilk kez denizden varışları geçti.

Ancak yetkililer daha büyük bir ihtiyacı karşılamak için yeterince uyum sağlayamadı. Anakaradaki tesisler kısa sürede aşırı kalabalıklaştı ve koşullar kötüleşti. Bu arada hükümet bu tesisleri, CCAC'ler gibi sakinleri güvenli, kısıtlı ortamlara hapseden "kapalı yapılara"[14] dönüştürmeye başladı.

ELEONAS, MALAKASA VE RİTSONA

Refugees International üç anakara konaklama tesisini ziyaret etti. Aralarındaki farklılıklar, GCR'den Spyros Oikonomou'nun Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne söylediği gibi, yetkililerin yasayı oldukça gevşek ve keyfi bir şekilde yorumlayıp uygulamasının yanı sıra hesap verebilirliğin zayıf olması nedeniyle kuralların ve koşulların kamplar arasında farklılık gösterdiğini yansıtıyordu. Bununla birlikte, kamplar çeşitli zorlukları barındırmaktadır.

Fotoğraf Başlığı: Ritsona konaklama alanındaki bir konteynerin üzerinde "Özgürlük İstiyoruz" yazan bir illüstrasyon. Kasım 2021. Fotoğraf Kredisi: Refugees International'dan Daphne Panayotatos.

[14] Resmi olarak "Sığınmacıların Geçici Barınması için Kontrollü Merkezler" ya da Yunanca kısaltmasıyla KED.

Atina'nın merkezinde yer alan Eleonas, son iki yıldaki nüfus kaymalarından kaynaklanan düşüşü en çarpıcı şekilde gözler önüne sermektedir. İnsani yardım çalışanları Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne kampın daha önce nispeten iyi bir yer olarak görüldüğünü söyledi. Ancak pandemiden bu yana kamp sakinleri en temel ihtiyaçlarına bile erişmekte zorlanarak "büyük bir yoksunlukla" karşı karşıya kaldı. Refugees International'ın ziyareti sırasında kamp, 2.000 kişilik kapasitesinin yaklaşık yüzde 110'unu kullanıyordu. Kamp sakinlerinin çoğu, altı ila sekiz kişiyi barındıran konteynerlere taşınmış olsa da, diğerleri geçici çadırlarda kalmaya devam ediyor. Kötü durumdaki birçok konteyner onarılmıyor ya da değiştirilmiyor. Kazara çıkan bir yangında gözle görülür şekilde yanan bir konteyner, çocuklar enkazın yanında oynarken kullanılamaz halde bırakıldığı yerde duruyordu.

İki kampı kapsayan Malakasa yüzde 79 kapasite ile çalışıyordu. Yetkililer pandemi sırasında daha fazla insanı barındırmak ve aşırı kalabalığı gidermek için ikinci kampı inşa etti. Geçen yıl, daha fazla kamp sakini küçük çadırlardan çıkıp, çoğu elektrik, özel mutfak ve banyoya sahip konteynerlere taşındı. Kampta kalan 100'den fazla kişi ise "rub-halls"(mahsurîyet alanları) olarak bilinen ve bireysel yaşam alanlarını ayırmak için çarşaf ya da başka malzemeler kullandıkları büyük çadırlarda kalıyor.

Malakasa'ya yaklaşık 35 kilometre uzaklıktaki Ritsona kampı 2.948 kişilik kapasitesinin yüzde 74'üne ulaşmıştı. Malakasa'ya kıyasla daha çeşitli bir nüfusa sahip olan kampa Suriye, Afganistan ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden gelenler çoğunlukta. Konteynerlerde ve prefabrik konutlarda kalan bu insanların özel mutfak ve banyoları, klimaları ve sıcak suları var. Kamp müdürü, su baskınlarını önlemek; su, sanitasyon ve hijyene (WASH-water, sanitation, and hygiene için kullanılan kısaltma) erişim için altyapı kurmak ve istikrarlı elektrik ve aydınlatma sağlamak için önemli iyileştirmeler yapıldığını söyledi.

Yapısal iyileştirmeler, tüm kamplarda bir sorun olan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet (TCDS) riskinin azaltılmasına yardımcı olmuştur. Malakasa'da, 2022 yılına kadar anakaradaki tesislerde Saha Yönetimi Desteği (SMS- Site Management Support) sağlayan BM'ye bağlı Uluslararası Göç Örgütü'nde (IOM) çalışan sosyal hizmet uzmanları, elektrik ve uygun barınak eksikliğinin ve ortak alanların sık kullanımının kadınları savunmasız hale getirdiğini söyledi. Konteynerlere geçiş ve kamp çevresindeki aydınlatmanın iyileştirilmesinin yanı sıra farkındalık yaratma ve kadınlar için güvenli alanların oluşturulması durumu iyileştirdi. Olayları bildiren kadınlar kamp dışındaki özel güvenli sığınaklara taşınabiliyor, psikolojik destek alabiliyor ve hukuki yardıma erişebiliyor. Yine de, bir insani yardım çalışanının söylediği gibi, Yunanistan'ın zayıf sisteminde "adaletin kural değil istisna olduğu" gerçeği polise ihbarda bulunma konusunda caydırıcı olduğu için, eksik ihbar olasılığı devam etmektedir.

Sağlık hizmetlerine erişim zordur. Ulusal sağlık otoritesi (EODY) tıbbi birimlerde çalışmakta ve STK'lar da hizmet vermektedir. Ancak bunlar büyük ölçüde ilk yardım ve temel bakımla sınırlıdır. Sığınmacılar devlet hastanelerinde bakım hakkına sahiptir ancak ulaşım, dil ve ayrımcılık gibi pratik engellerle karşılaşmaktadır. Malakasa'daki pek çok kişi Atina'daki en yakın devlet hastanesine bir saatlik tren yolculuğunu karşılayamıyor. Ritsona'ya en yakın devlet hastanesi 18 kilometre uzaklıktaki Chalkida'dadır; IOM yakın zamanda erişimi kolaylaştıracak günlük otobüsler için fon sağlamıştır. Mümkün olan her durumda tercümanlar bölge sakinlerine eşlik etmektedir.

Sağlık çalışanları en büyük sorunların kronik hastalıklar, ruh sağlığı ve jinekolojik bakım olduğunu söyledi. COVID-19 salgını, sıkı ve orantısız sokağa çıkma yasakları da dahil olmak üzere acil bir müdahaleyi tetikledi. Test ve karantina protokolleri yürürlükte ve yetkililer tereddütlerin üstesinden gelmek için bilgilendirme kampanyalarını kullanarak aşı uygulamaktadır. Kasım 2021'in başlarında, sadece 150 enfeksiyon ve bir ölüm kaydedilen Malakasa'da yaklaşık 600 bölge sakini aşılanmıştır. Ritsona'da yaklaşık 500 kişi aşılanmıştır.

Kamplarda yaşayan çocuklar ciddi ruh sağlığı sorunları ve eğitim engelleriyle karşılaşmaktadır. Eleonas'ta çalışan ve gönüllülük esasına dayalı bir kuruluş olan Project Elea'nın personeli, pandemi sırasında agresif davranışların ve bağlanma sorunlarının arttığını belirtmiştir. Okulların kapanması koşulları daha da kötüleştirdi. Malakasa'da çocuklar yalnızca, büyük ölçüde bölge sakinleri tarafından Solidarity Now adlı STK'nın desteğiyle organize edilen NFE'ye(non-formal education - yaygın eğitim) erişebildi. Milli Eğitim Bakanlığı bazı çevrimiçi öğrenme materyalleri sağladı, ancak cihazlara ve internete erişimin az olması bunların erişimini sınırladı.

COVID-19 karantinalarının hafiflemesiyle birlikte, kamplardaki çocuklar mevcut eğitim-öğretim yılının başında devlet okullarına kayıt yaptırabildi. Ancak Ritsona'daki çocuklar, bölgesel hükümetin sağlamakla sorumlu olduğu ulaşımdan yoksun oldukları için ancak Ekim 2021'de okula gitmeye başladılar. Birçok STK ve BM aktörünün mülteci çocuklara olan bağlılığını alkışladığı Eğitim Bakanlığı, gerekli finansmanı sağlamak için devreye girdi. Bununla birlikte, dil engelleri, özel eğitilmiş öğretmen eksikliği, okul malzemelerine erişim ve zorbalık gibi öğrenmenin önündeki engeller devam ediyor. Pek çok çocuk yaygın eğitime (NFE) güvenmeye devam etmektedir.

Bazı kamplarda gençlik alanları, dil öğrenimi ve iş bilgileri mevcuttur. Ancak, IPA'da (Uluslararası Koruma Yasası) yapılan bir değişiklikten bu yana, sığınmacılar kayıt olduktan sonra sadece altı ay yasal olarak çalışabilmektedir. Dahası, iş bulmanın zorluğu ve bazı kampların uzaklığı, nispeten az sayıda kamp sakininin çalıştığı anlamına geliyor. Çalışanlar da büyük ölçüde kayıt dışı işlerde çalışmakta ve burada sömürüye maruz kalmaktadır.

GÜVENLİK GEREKÇESİ

Pandemi sırasında uygulanan tecritler dışında, anakaradaki kamplarda yaşayanlar genellikle serbestçe girip çıkabilirken, 24 saat güvenlik, kamplara giriş çıkışları ve kamplardaki faaliyetleri izliyordu. Şimdi ise giriş ve çıkışlara sadece sabah 8:00 ile akşam 8:00 saatleri arasında izin veriliyor. Kampları çevreleyen çitlerin yerini beton duvarlar alıyor. CCAC'lerde olduğu gibi, tüm sakinlerin ve çalışanların kimlik kartlarını ve parmak izlerini okutmaları gereken elektronik turnikeler girişte sıralanıyor. Yetkililer ayrıca gözetleme ve alarm sistemleri, insansız hava araçları, X-ray cihazları ve metal dedektörleri kuruyor.

Ritsona'daki bir insani yardım çalışanı "Bir konteyner penceresini tamir etmek sonsuza kadar sürebilir; ancak duvarları inşa etmek iki hafta sürdü" dedi. Elektronik güvenlik sistemi yakında kurulacak. Ancak daha şimdiden duvarlar ve özellikle de temsil ettikleri kısıtlamalar bölge sakinlerinin moralini etkiliyor. STK çalışanı Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne "Bize 'Sizce biz suçlu muyuz?' diye soruyorlar" dedi. Bu durum, kamp yetkililerinin tesislerin gözetli merkezleri gibi kapalı değil, sadece "kontrollü" olduğu yönündeki ısrarlarıyla taban tabana zıt.

Malakasa'daki bir hükümet çalışanı, bölge sakinlerinin kendi güvenlikleri için olduğunu anladıkları için duvarların yerinde kalmasını istediklerini söyledi. Yeni güvenlik sistemi Aralık 2021'de faaliyete geçtiğinde, Bakan Mitarachi yeni yapıların "yararlanıcıların, çalışanların ve yerel halkın saygınlığını ve güvenliğini sağlamak için" olduğunu yineledi. Ancak STK çalışanları, BM temsilcileri ve Refugees International'ın görüştüğü yerinden edilmiş kişiler, ilave güvenlik ve fiziksel bariyerlerin kamplardaki güvenlik sorunlarını çözeceğine inanmıyor. Uyuşturucu kullanımı ve hırsızlık dahil olmak üzere şiddet ve küçük suçların meydana geldiğini ve kampta bulunmak için geçerli bir nedeni olmayan kişilerin güvenli olmayan noktalara girebileceğini kabul ettiler. Ancak kamp sakinlerinin güvenliğine yönelik başlıca tehditler GBV (toplumsal cinsiyete dayalı şiddet), LGBTQ+ bireyler gibi marjinal grupların tacizi ve kamp sakinleri arasında yemek gibi şeyler yüzünden çıkan kavgalardan kaynaklanıyor. Duvarlar inşa etmek bu sorunları çözmeyecektir. Nitekim Bakan Mitarachi'nin hükümetin "krizin yerel topluluklar üzerindeki etkilerini büyük ölçüde azaltma" amacına yaptığı vurgu, birçok kişinin yeni önlemlerin ardındaki gerçek önceliğin yerinden edilmiş bireylerin güvenliğini sağlamak değil, kontrol uygulamak, sert bir duruş sergilemek ve kamplara karşı çıkan yerel halkı yatıştırmak olduğuna inandığını ortaya koyuyor.

Eleonas kısıtlanmamış bir site olmaya devam etmektedir. Yunan polisi ve özel güvenlik görevlileri bulunmasına rağmen, her iki Refugees International ziyaretinde de giriş açıktı. Bir insani yardım çalışanı bunun büyük sorunlara yol açmadığını söyledi. Ancak Eleonas'ı diğer kamplar gibi güçlendirmek ya da güvenliğini artırabilecek alternatif önlemler almak yerine, şehir burayı azar azar tüketecek. Defalarca yapılan tehditlerin ardından Atina Belediye Meclisi, Aralık 2021'de Eleonas'ın bulunduğu arsanın sözleşmesini feshetme kararı aldı. Bundan sonraki adımlar belirsiz olmakla birlikte, mevcut sakinlerin muhtemelen şehirden daha uzakta, anakaradaki daha kısıtlayıcı diğer tesislerden birine taşınmaları gerekecek.

Sığınmacıların izole edilmesi ve gözetlenmesine yönelik maliyetli tedbirlerin iki katına çıkarılması bir hatadır. Bir STK temsilcisi, kamp güvenliğini garanti altına almanın, kampları güvenli hale getirmek değil, insanların içeride kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak anlamına gelmesi gerektiğini vurguladı. Zaten düşmanca bir ortamda, Yunan liderlerin kamuoyuna yaptıkları açıklamalarla birlikte yeni önlemler, sığınmacıların güvenliğe ihtiyaç duyanlardan ziyade yerel topluluklar için tehdit oluşturdukları gibi zararlı bir yanlış algıyı teşvik etme riski taşıyor.

ODAK NOKTASINDAKİ POLİTİKA: YARDIM DÜŞÜŞLERİ VE KESİNTİLER

Hükümet ayrıca sığınmacıların aldığı yardımları dar bir şekilde düzenleyerek kontrol sağlamaya çalışmıştır. Nisan 2021'de Bakanlık, 1 Temmuz 2021'den itibaren devlet tarafından yönetilen konaklama yerlerinde yaşamayan sığınmacılara yönelik mali yardımda kesintiye gidileceğini duyurdu. Bu değişiklik, başta kentsel alanlarda olmak üzere tahmini 25.000 kişiyi etkiledi. Mali yardım olmadan kiralılarını karşılayamayan pek çok kişi, bağımsız barınma özgürlüğünden vazgeçmek ve kamplara taşınmak zorunda kaldı. GCR' nin (The Greek Council for Refugees - Yunanistan Mülteciler Konseyi) Uluslararası Mülteciler Örgütü'ne verdiği bilgiye göre, birçok vakada Bakanlık; insanları, kendi başlarına karşılayamayacakları ulaşım imkanlarını ayarlamadan farklı kasaba veya şehirlerdeki yerlere yerleştirdi. Aralarında Uluslararası Mülteciler Örgütü'nün de bulunduğu STK'lar bu politikanın sığınmacıların özerklik ve entegrasyonunu ciddi şekilde baltaladığı uyarısında bulundu ve yasal dayanağını sorguladı.

Hassas durumdaki sığınmacıları kamplara taşımak yerine, onlara AB tarafından finanse edilen Entegrasyon ve Barınma için Acil Destek (ESTIA) programı kapsamında kiralık bir daire bulmaya çalışabilirler. Ancak hükümetin Temmuz 2020'de barınma programının yönetimini UNHCR'den devralması ve bütçesini yüzde 30 oranında azaltmasından bu yana, program konut kalitesini etkileyen sorunlarla boğuşuyor.

ESTIA'nın (Entegrasyon ve Barınma için Acil Destek) barınma programının sorunlu bir şekilde devredilmesi, nakit yardımı bileşeninin devredilmesiyle ilgili sorunların habercisidir. Hazırlanmak için bolca zamanı olmasına rağmen, Göç ve İltica Bakanlığı Ekim 2021'de programı devraldığında, programı uygulayamadı. Bakanlık, nakit dağıtımının askıya alınmasının kısa süreli olacağına ısrar etti, ancak Kasım 2021'de bir uygulama ortağı için ihale açtı. Aradaki boşluğu açıklaması istenen bir hükümet yetkilisi, hedeflenen ortakla aylar süren müzakerelerin son dakikada sonuçsuz kaldığını söyledi.

Uluslararası Mülteciler Örgütü, düzinelerce STK ile birlikte, hükümeti defalarca konuyu ve sonuçlarını ele almaya çağırdı ve AB'yi müdahale etmeye çağırdı. Nakit yardımı, insani müdahalenin en etkili biçimlerinden biridir. Yunanistan'da hem kampların içinde hem de dışında yaşayan sığınmacılar temel ihtiyaç maddelerini ve temel hizmetleri satın almak için nakit paraya ihtiyaç duymaktadır. Atina'da Lighthouse Relief Streetworks Outreach programına eşlik eden Refugees International, gıda ve tıbbi harcamaları karşılamak için nakit kupon almaya hevesli kişilerle tanıştı; ancak hiçbirinin mevcut olmadığını öğrenince üzüldüler. Nakit yardımı, pandemi nedeniyle sokağa çıkma yasaklarının iş bulmayı zorlaştırması ve insanların başka geliri kalmaması nedeniyle özellikle kritik bir öneme sahip olmuştur.

Nakit paranın dondurulması insanların aç kalacağına dair endişeleri artırdı. Adalarda kamp sakinleri, yetersiz ya da lezzetsiz olabilen yiyecekleri telafi etmek için nakit para kullanıyordu. Anakarada, sığınmacılar daha önce kendi yiyeceklerini satın almak ve hazırlamak için biraz daha yüksek nakit ödenek alıyorlardı. Ödemeler kesilince hükümet kamplarda kalanlara yemek vermeye başladı. Ancak bir STK çalışanı Ritsona'daki yemek dağıtımını "kaotik, insanlıktan çıkarıcı, herkese serbest" olarak tanımladı. Özel bir yemek şirketi haftanın altı günü, belirli bir saatte, hak sahibi sakinlere hazır yemek dağıttı. Ancak süreç büyük ölçüde denetimsizdi; sıra yoktu, bazen kavgalar çıkıyordu ve yemek kalitesi ve miktarıyla ilgili hayal kırıklığı protestoları tetikliyordu. Her dağıtımdan sonra çok sayıda yiyecek sahipsiz kalıyordu.

Bu kasvetli seçenek bile anakaradaki birçok insan için mevcut değildi. Kampların dışında, bağımsız olarak ya da ESTIA apartmanlarında yaşayan sığınmacılara gıda dağıtımı yapılmıyor ve sığınmacılar hayır kurumlarından yardım almak zorunda kalıyordu. Kamp içinde ise, kamp sakinlerinin tahminen yüzde 40'ı gıda almaya uygun değildi. Bu kişiler arasında bürokratik gecikmeler nedeniyle henüz belgelerini alamamış yeni gelenler; başvuruları esastan ya da kabul edilemezlik nedeniyle reddedilen ancak sınır dışı edilemeyenler; ve haklarında olumlu karar verilen ancak entegrasyon desteği olmadan evsizlik ve yoksulluk riskiyle karşı karşıya oldukları için kamplarda kalan kişiler yer alıyor.[15] IPA kapsamında, hiçbirinin yiyecek de dahil olmak üzere maddi kabul koşullarına erişimi yoktur.[16] Bir STK temsilcisinin ifadesiyle, "Onaylansa da reddedilse de sonuç aynı, hükümetin güvencesinde değiller."

Ancak, insanları iltica sisteminin "dışında" bırakmak için politika kullanmak, hükümeti tüm sorumluluklarından muaf tutmaz. Komisyon Üyesi Johansson'un yukarıda bahsi geçen Aralık 2021 tarihli mektubunda da vurguladığı üzere, AB hukuku uyarınca, statüsü ne olursa olsun herkes temel geçim kaynaklarına sahip olmalıdır.[17] Refugees International'ın görüştüğü bazı kamp çalışanları, yetkililerin politikaları hala sıkı bir şekilde uygulamadığını söyledi. Ancak, insanlar hayatta kalmak için kamp yöneticilerinin değişken heveslerine güvenemezler.

Son nakit dağıtımından yaklaşık dört ay sonra, Göç ve İltica Bakanlığı nihayet bir uygulama ortağı ile anlaştı (Catholic Relief Services, UNHCR ile birlikte programı uygulayan aynı STK). Yetkililer nakit kartları ve geri ödemeleri 31 Aralık 2021 tarihinde dağıtmaya başlamış olup, normal ödeme takvimi 1 Mart 2022 tarihinde yeniden başlayacaktır. Ancak sistem yalnızca halihazırda kayıtlı sığınmacıları hesaba katabiliyor (Ekim ve Aralık ayları arasında sığınma kararını alan ve artık nakit kart almaya uygun olmayan kişiler kendilerine borçlu olunan geri ödemeleri alamıyor). Ayrıca, hükümet anakaradaki kamp sakinlerine yemek ve daha düşük nakit miktarı sağlamaya devam etmeyi düşünüyor, ancak çoğu kendi yemeğini hazırlamayı tercih ediyor. Son olarak, sözleşme sadece 31 Ağustos 2022'ye kadar devam ediyor (hükümet yine hazırlık yapmazsa, sadece birkaç ay içinde başka bir kesinti olabilir).

Fotoğraf Başlığı: Mavrovouni'deki konteynerlerin sayısı artmış olsa da, pek çok bölge sakini hala çadır ve barakalarda yaşamaktadır. Kasım 2021. Fotoğraf Sahibi: Refugees International'dan Daphne Panayotatos.

[15] Yakında yayınlanacak olan Refugees International raporu bu konuyu derinlemesine incelemektedir.

[16] 4674/2020 sayılı Kanun Madde 111, Mart 2020'de L.4636/2019 (Uluslararası Koruma Kanunu, IPA) Madde 114'e bir değişiklik getirmiştir.

[17] Yani, Kabul Koşulları Direktifi, Nitelikler Direktifi ve Geri Dönüş Direktifi hükümleri ile AB Temel Haklar Şartı'nın ilgili hükümlerinden hareketle.

KAMPLARIN SÖZDE KAÇINILMAZLIĞI

Yeni kampları gerekçelendiren Yunan ve AB liderleri, Devletlerin yerinden edilmiş nüfusları bir şekilde yönetmeleri gerektiğinden, en azından tüm hizmetlerin tek bir yerde sunulduğu nezih ve kullanışlı tesisler yapmaları gerektiğini savunuyor. Aynı nakaratı tekrarlıyorlar: CCAC'deki koşulların eski RIC'den maddi olarak daha iyi olduğu. Savunucular bunu inkar etmiyor. Ancak bu basit ve tatmin edici olmayan bir savunmadır. Birincisi, RIC'deki içler acısı koşullar karşılaştırma için bir standart değildir. İkincisi, yasal olarak olmasa da ahlaki olarak Yunanistan sığınmacılara en temel maddi ihtiyaçlarından daha fazlasını borçludur. İnsanlara kendi yiyeceklerini hazırlamak gibi küçük özgürlükler tanımak, onların refahı üzerinde büyük bir etki yaratabilir. Aynı zamanda, bölge sakinleri sağlıklarıyla mücadele ederken oyun alanları ve wi-fi ile gösteriş yapmak, yetkililerin bazı önemli sorunlara karşı duyarsızlığının altını çizmektedir.

Ayrıca, başta Eleonas olmak üzere diğer kamplardaki koşulların kötüleşmesi, kaçınılmaz olarak bu savunmanın ne kadar sürebileceği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır. Basit bir ihmal ya da daha fazla gelen olması durumunda uyum sağlayamama, yeni konteynırların kısa süre içinde bakımsız kalması anlamına gelebilir. Hükümet, sözde geçici önlemler için kaynak israf etmek yerine, sürdürülebilir ve dayanıklı bir kabul sistemine yatırım yapmalıdır. Ancak siyaset her kararı şekillendiriyor (bir BM çalışanı, yetkililerin tüm kamplara konteynerlerden daha sağlam olan prefabrik üniteler kurabileceğini belirtti). Ancak muhtemelen konteynırları seçtiler çünkü "daha geçici görünüyorlar" ve böylece seçmenlere önemli bir mesaj gönderiyorlar.

Bazı insani yardım çalışanları, yetkililerin CCAC'leri gerçekten sadece çok kısa süreli kalışlar için ilk kabul merkezleri olarak kullanmaları ve kaliteli hizmetlere erişim ve hareket özgürlüğü de dahil olmak üzere sakinlerin haklarının tam olarak korunmasını garanti etmeleri halinde kabul edebileceklerini söyledi. Diğerleri ise büyük kampların kaçınılmaz olduğu söylemini kabul etmeme konusunda uyarıyor. Bir avukat, "Yetkililer büyük kamplara ihtiyacımız olduğu ve bunların pazarlık konusu olamayacağı fikrini ortaya attılar," diyor. "Bu yüzden yeni koşulları uyarılarla birlikte alkışlıyoruz ama sonra herkes uyarıları unutuyor. Tüm çerçeveye meydan okumamız gerekiyor." İlk işlemlerin sınırlarda yapılmasını ve merkezi olmayan barınmayı içeren alternatif bir modelin uygulanabilir olduğunu ve büyük ölçekli tesisler inşa etmeyi gerektirmediğini söylüyor.

Yunanistan'ın yaklaşımını tamamen tersine çevirmek nihai hedef olmalıdır, ancak eğilimler aksi yönde ilerlemektedir (AB'nin güçlü desteğiyle Yunanistan diğer AB Devletleri için bir test alanı gibi görünmektedir). Bu bağlamda, savunucular CCAC'lerdeki sorunları öngörmek için geçmiş deneyimleri kullanmaya, koşulları ve sakinlerin sağlığını izlemeye ve zararı azaltmak ve önlemek için somut önlemler önermeye odaklanmıştır.

ELVERİŞLİ BİR ORTAM YARATMAK

Yunan hükümetinin "durumu kontrol altında tuttuğu" iddiası, korumanın önündeki sayısız engeli ve sığınmacıların karşılaşmaya devam ettiği insanlık dışı koşulları yalanlamaktadır. Daha az sığınmacının gelmesi, karar beklemesi ve kamplarda yaşaması, insanların tüm haklarından mahrum bırakılmasıyla sonuçlanıyorsa, sağlıklı bir yönetimin göstergesi değildir. Korumayı zayıflatan politikaların tersine çevrilmesi kritik önem taşımaktadır. Yukarıdaki tartışma, daha iyi bir operasyonel müdahale için dört temel faktörü de ortaya koymaktadır.

1.Öngörü

Hükümetin politikaları, AB'nin kriz odaklı yaklaşımını yansıtacak şekilde, mülteci kabulünün geçici bir sorun olduğu yönündeki kamuoyu mesajını pekiştirmektedir. Değişen talebe göre kapasite ayarlaması yapamayan hükümet (ve yanında çalışan ulusal-uluslararası STK'lar) bir acil durumdan diğerine savrulmak zorunda kalacaktır. Örneğin, BM temsilcileri okula kayıt oranlarındaki artışın sadece kayıt yaptıracak daha az çocuk olduğunu yansıtabileceğini kabul etti. Hükümet, gerekirse yeni gelenleri absorbe etmek ve yüksek kayıt oranlarını sürdürmek için kaynakları seferber edebilmelidir. Benzer şekilde, Devletin yerinden edilmiş kişilere karşı sorumluluğu, sığınma kararı verilir verilmez sona ermez. Maddi kabul koşullarına dar bir odaklanma ve erken entegrasyonu engelleyen modeller, insanların daha sonra kendi kendilerine yetebilme ihtimallerini zayıflatır.

Göç ve yerinden edilme, dinamik ve çoğu zaman öngörülemez olsa da, hükümet müdahalesini artırmak veya ayarlamak zorunda kalacağını tahmin edebildiği veya hatta operasyonlar için daha fazla sorumluluk almayı talep ettiği durumlarda bile bunu yapmamıştır. Yetkililerin süresi dolan sözleşmeleri yenilememesi, uygulayıcı ortakları güvence altına almaması veya geçişler için hazırlık yapmaması, kritik hizmetleri kesintiye uğratmış ve sonuçta hizmetlerin koruması gereken insanlara zarar vermiştir. Bir BM çalışanı Refugees International'a şunları söyledi: "Bir şeyin hükümete devredildiğini duyduğumuzda otomatik olarak bir boşluk olacağını öngörüyoruz." Örneğin Saha Yönetimi Desteği ve çocuk koruma yönetiminde, rollerin tam olarak kim tarafından ve nasıl yönetileceği konusunda netlik olmadığı için yaklaşan değişimler konusunda endişe vardı. 2022 yılının başlarında BM çalışanı, MoMA'nın saha temizliği ve güvenlik sözleşmelerini devralmasının aslında iyi gittiğini söyledi. Bu durum, hükümetin hazırlık yapmayı taahhüt etmesi halinde (ki bu çabayı sürdürmesi gerekiyor) müdahaleyi yönetme kapasitesine sahip olduğunun altını çiziyor.

2.Güven

Görüşmelerde, insani yardım çalışanları ve savunucuları, hükümetin tekrarlanan ve önlenebilir ihmallerinden duydukları hayal kırıklığını sık sık dile getirdiler. Bu durum bazılarının hükümetin sığınmacılara yardım etme konusundaki siyasi iradesini sorgulamasına yol açtı. Diğerleri ise "Hükümetin siyasi gündeminin bir sır olmadığını" belirttiler. Gerçekten de yönetim, seçim vaatleri doğrultusunda düzensiz göçün önünü kesmeyi hedeflediğini açıkça ifade ediyor. Ancak sığınmacıların çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini iddia etse bile, verimsiz politika tercihleri gerçek amacın bu olmadığını gösteriyor.

Bu arada, hükümet yetkililerinin bazı dış paydaşların "işleri kendi bildikleri gibi yapmak" istedikleri yönündeki endişeleri, muhtemelen program yönetimini, BM kuruluşlarından devralma ve bir STK "şeffaflık sicili" oluşturma kararlarına yol açmıştır. Kuruluşlar, sicilin başvuru şartlarının aşırı olduğunu ve kriterlerin tutarsız bir şekilde uygulandığını söylüyor. Birçok başvuru sahibi uzun süre bekletildikten sonra küçük idari hatalar ya da yasalara uygun olmayan gerekçelerle reddediliyor. Uluslararası Mülteciler Örgütü'nün görüştüğü STK'lardan hiçbirisi kayıt sistemine karşı çıkmıyor. Daha ziyade, kuruluşların hayat kurtaran çalışmalar yürütmesini fiilen engelleyecek ve örgütlenme özgürlüğü hakkını ihlal edecek kadar külfetli ve adaletsiz bir şekilde uygulanan bir süreçle karşı çıkmaktadırlar.

BM İnsan Hakları Savunucuları Özel Raportörü, "bürokratik taciz" ve "[yerinden edilmiş kişilerle] dayanışmanın gayrimeşrulaştırılması ve suç sayılması" ile ilgili çeşitli örneklerden bahsetmektedir. Hükümet arama-kurtarma çalışmalarına katılan yardım görevlilerini bile yargılamaktadır. Ancak Yunanistan'a vardıklarından beri kimden yardım aldıkları sorulduğunda, Uluslararası Mülteciler Örgütü'nün görüştüğü tüm sığınmacılar STK'ların adını verdi. Kuruluşlar, hükümetin düzenli olarak kendilerinden hizmet talep etmesinin ve onlara güvenmesinin ironik olduğuna dikkat çekiyor.

STK'lar özellikle yeni kabul tesislerinde hizmet sağlayamama ve koşulları izleyememe konusunda endişe duymaktadır. Daha önce kamp yöneticileri bazen kayıtlı olmayan STK'ların faaliyetlerine devam etmesine izin veriyordu çünkü yöneticiler STK'ların katma değerinin farkındaydı. Ancak kayıtsız kuruluşların personeli giriş için gerekli kimlik kartlarından yoksun olacağından, güvenli kamplarda daha az takdir yetkisine sahip olacaklar.

Sonuç olarak, "düşmanca ve şüpheli bir tutum" STK'ları yöneten politikaya yansıyor, etkili katılım beklentilerini baltalıyor ve zaten düşmanca olan kamuoyu görüşünü alevlendiriyor. Samos ve Lesbos'ta Yunanlı ve yabancı gazeteciler, avukatlar ve aktivistler; Refugees International'a, komşuların ve yetkililerin gözdağı, taciz ve doğrudan saldırılarına maruz kaldıklarını anlattılar. Daha genel olarak, Midilli'deki bazı kişiler uluslararası STK ve BM çalışanlarının 2015'ten bu yana kibirli bir şekilde "yönetimi ele geçirdiği" hissine kapıldıklarını ifade etti. Ancak mülakatlarda BM ve STK temsilcileri, kabul ve korumanın devletin sorumlulukları olduğunu ve bunu ikame etmek istemediklerini vurguladılar. Aksine, bariz ihtiyaçları karşılamak için kapasiteyi tamamlıyorlar.

3.Koordinasyon

Altta yatan gerilimler paydaşlar arasındaki koordinasyonu engellemektedir. Görüşmeler, yanlış anlamalar ve eksik bilgilerin yanı sıra ortak çıkarlar etrafında kaçırılan fırsatları da ortaya çıkarmıştır. Birçok kişi şeffaflık eksikliğini ve geçerli verilerin bulunmamasını önemli bir sorun olarak belirtmiştir. Daha iyi bir koordinasyon, zorlukların belirlenmesi, uygun çözümlerin tasarlanması ve hizmetlerin güvenilir bir şekilde sunulması için gereken bilgi toplama ve paylaşımını geliştirebilir.

Paydaşlar, BM öncülüğündeki Çalışma Grupları gibi mevcut resmi koordinasyon mekanizmaları hakkında farklı izlenimlere sahiptir. Bazıları, hükümet temsilcilerinin aktif olarak katıldığı forumların, karar alma sürecinin ilk aşamasından itibaren hükümet temsiline sahip olmanın, kararların gerçekten finanse edilebilmesini ve uygulanabilmesini sağlamaya yardımcı olduğu için en etkili yol olduğunu düşünmektedir.

Ancak, ilgili birçok bakanlık arasında iç koordinasyon eksikliği de sorun yaratmaktadır. Bazı sığınmacıların yeni bir sosyal güvenlik programı kapsamında sağlık, istihdam ve diğer temel hizmetlere erişimi aksarken, Göç ve İltica Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın paralel veri toplama çabaları, yerinden edilmiş çocukların eğitim sonuçlarına ilişkin bilgileri belirsizleştiriyor ve mükerrer hale getiriyor.

Kamp yöneticileri için, CCAC'lerin kademeli olarak açılması, model faaliyete geçerken bir kamptan alınan dersleri diğerlerine uygulama (ve böylece ek acıları önleme) fırsatı yaratmaktadır. Mavrovouni'deki bir kamp yetkilisi, Refugees International'a, Samos CCAC'ın gelenlerin dramatik bir şekilde artması durumunda nasıl başa çıkacağını görmek için anlamlı olacağını söyledi. Ancak kendisine sorulduğunda, bu tür dersleri meslektaşlarıyla paylaşacak bir mekanizma olmadığını söyledi. Bir tanesinin bile faydalı olacağını söyledi.

Vesayet programının karmaşık tarihi, paydaşlar içinde ve paydaşlar arasındaki çeşitli boşlukları göstermektedir. METAdrası adlı STK tarafından kurulan ve yönetilen program daha sonra Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'na, ardından da Göç ve İltica Bakanlığı'na devredilmiştir. METAdrası'nın çabalarına rağmen, hükümet yetkilileri, STK'dan bilgi aktarımını kolaylaştırmak için hiçbir zaman anlamlı bir girişimde bulunmadı. Yıllar sonra, sözleşmeli bir uygulayıcı ortak bulunmamakta ve "vesayeti devralacağını bilmesine rağmen, en azından bir geçiş dönemini garanti etmeye hazır görünmemektedir." Çocuk savunucuları geleceğin nasıl olacağından emin değiller ve yüzlerce çocuğun temsilsiz kalabileceği uyarısında bulunuyorlar. Ayrıca bir STK çalışanı, IOM'un 2022 yılında çocuk koruma vaka yönetimi sorumluluğunu STK'lardan devralmasına ilişkin çekincelerini dile getirdi. Sonuç olarak bu durum, zayıf koordinasyonun potansiyelleri nasıl karşılıksız bıraktığını, kaynakları nasıl boşa harcadığını ve sığınmacıların etkili bir şekilde kabul edilmesini ve entegrasyonunu nasıl engellediğini göstermektedir.

4. Bölgesel Dayanışma

Sığınma konusunda bölgesel bir yaklaşımın olmaması, AB Devletlerinin sorumluluk paylaşımından kaçınmasına yol açmıştır. Eylül 2020'de Avrupa Komisyonu, tutarlı ve kapsamlı bir yaklaşım oluşturmayı vaat eden yeni bir Göç ve İltica Paketi önerdi. Ancak müzakerelerde tıkanan planın, Yunanistan gibi ön cephedeki devletlerin karşılaştığı zorlukları etkili bir şekilde ele alması pek mümkün görünmüyor. Yeniden yerleştirmeye öncelik veren zorunlu bir "dayanışma mekanizması" kilit önem taşıyor. Her ne kadar geçici yeniden yerleştirme planları geçmişte istekli AB Üye Devletleri arasında sorumluluk paylaşımına yardımcı olmuş olsa da, sadece kalıcı ve öngörülebilir bir mekanizma, kriz benzeri tepkileri ve Yunanistan'ın sığınma ve sosyal sistemlerinin zorlanmasını önleyebilir.

Her ne kadar diğer AB Devletlerinin yetersiz desteği sığınmacılara kötü muameleyi mazur göstermese de, Yunanistan, bölgesel bir meseleyi tek başına yönetmek zorunda kalmamalıdır. Sorumluluğun paylaşılması Yunanistan'ın sığınmacı ve mültecilere daha insani kabul koşulları ve sürekli destek sağlamasını mümkün kılacaktır.

Yunanistan'ın yeterli müdahalede bulunabilmesi için mali destek de kritik önemini korumaktadır. Tüm paydaşlar, giderek artan "sınırlı mali alan" bağlamında mülteci kabul sürecinin geleceğine ilişkin endişelerini dile getirmiştir. Bir sonraki AB bütçe dönemi olan 2020-2027 kapsamında Yunanistan, göçmen ve mülteci destek programları için 1 milyar Avro alacak (bir önceki yedi yıllık dönemde 3,4 milyar Avro'dan önemli bir kesinti). AB kararını Yunanistan'a gelen sığınmacı sayısındaki azalmaya dayandırdı ki bu da yukarıda belirtildiği üzere bu eğilimi kısmen açıklayan dışsallaştırma ve tehlikeli uygulamaları onaylama riski taşıyor. Hükümetin belirtilen hedefleri ve bugüne kadarki eylemleri göz önüne alındığında, bir insani yardım çalışanı ulusal fonların tahsisine bağlı olmanın "güvencesiz" olduğu konusunda uyardı. Daha şimdiden, nerelerde kesinti yapılacağına dair kararlar (bazı kamplardan kadınlar için güvenli alanların kaldırılması gibi) önemli endişelere yol açmaktadır.

Sonuç

Kısıtlayıcı yeni politikalar ve kamplar, Yunanistan'ın sığınma alanını sistematik olarak kapatan caydırma, çevreleme ve dışlama stratejisini devam ettirmektedir. Hükümet (AB, BM ve STK ortakları ve yerinden edilmiş kişilerin kendileri ile birlikte), bu zararlara neden olan politikaların uygulanmasını durdurmalı veya tersine çevirmelidir. Sığınma ve kabulün sorumlu ve insani bir şekilde yönetilmesi, uzun vadeli düşünmeyi ve yerinden edilmiş insanları önceleyen bir yaklaşımın uygulanmasını gerektirir.

Yazar Hakkında

Daphne Panayotatos, Refugees International'da Avrupa Savunucusu olarak görev yapmaktadır. Kasım 2021'de Yunanistan'a seyahat etmiştir.

Twitter: @DaphnePanayo

Refugees International Hakkında

Refugees International, yerinden edilmiş insanlar için hayat kurtarıcı yardım, insan hakları ve korumayı savunmakta ve dünya çapında yerinden edilme krizlerine çözüm bulunmasını teşvik etmektedir. Çalışmalarımızın bağımsızlığını ve güvenilirliğini sağlamak için herhangi bir hükümet veya BM fonu kabul etmiyoruz.

refugeesinternational.org

PO Box 20036
Washington, DC 20033

Phone: (202) 828 0110
Fax: (202) 828 0819
Email: ri@refintl.org

Twitter: [@RefugeesIntl](https://twitter.com/RefugeesIntl)
Instagram: [@RefugeesIntl](https://www.instagram.com/RefugeesIntl)
Facebook: Refugees International